

ការព្រួយបារម្ភ និង សំណូមពរ

ពីសង្គមស៊ីវិលដែលធ្វើការលើវិស័យការងារ

អំពីផលប៉ះពាល់នៃការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកមកលើកម្មករ-កម្មការិនីរោងចក្រកាត់ដេរនៅកម្ពុជា

សម្រាប់វេទិកាសាធារណៈស្តីពីផលប៉ះពាល់នៃការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក

និងតម្រូវការគោលនយោបាយឆ្លើយតប

ថ្ងៃទី១៤ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

រៀបចំដោយ: សហភាពការងារកម្ពុជា មណ្ឌលព័ត៌មានកម្មករ និងស្តារកម្ពុជា

ដូចបណ្តាប្រទេសដទៃទៀតនៅជុំវិញពិភពលោកដែរ ប្រទេសកម្ពុជាបានជួបការលំបាកដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក ដែលមិនត្រឹមតែធ្វើឱ្យថយចុះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមានផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានលើសង្គម និងធ្វើឱ្យភាពក្រីក្រមានលក្ខណៈកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត។ វិបត្តិនេះ ប៉ះពាល់ដល់សសរទ្រូងទាំងបួននៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ជាពិសេសវិស័យកាត់ដេរ និងសំណង់។ ផលប៉ះពាល់មានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងទីផ្សារការងារ ដែលបណ្តាលឱ្យមានភាពគ្មានការងារធ្វើ បង្កើនការប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារការងារ ភាពមានការងារធ្វើមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលនាំអោយមានការមិនគោរពលក្ខខណ្ឌការងារ ការធ្លាក់ចុះប្រាក់ចំណូលគ្រួសារ ហើយដែលធ្វើឱ្យជីវភាពប្រជាជន ជាពិសេសប្រជាជនក្រីក្រកាន់តែជួបការលំបាក ការកើនឡើងនូវបំណុល និងធ្លាក់ចូលទៅក្នុងភាពក្រីក្រកាន់តែខ្លាំងឡើង។

ក្តីព្រួយបារម្ភ និងផលប៉ះពាល់កន្លងមក

ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់កម្ពុជាមានលក្ខណៈ ៦០% ទាបជាងកាលពីខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ យោងតាមរបាយការណ៍មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ (IMF) ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។ ហេតុដូច្នេះ រោងចក្រចំនួនប្រហែល ៧០^១ បានបិទដំណើរការរបស់ខ្លួនចាប់តាំងពីពេលដែលវិបត្តិបានចាប់ផ្តើមនៅដើមឆ្នាំ២០០៨ ខណៈដែលរោងចក្រកាត់ដេរខ្លះបានកាត់បន្ថយផលិតកម្មរបស់ខ្លួន។ ជាផលវិបាក នៅក្នុងចំណោមកម្មករ-និយោជិតកាត់ដេរ ជាង ៤០០,០០០ នាក់ មានប្រមាណជាង ៦០,០០០នាក់បានបាត់បង់ការងារហើយប្រហែលពី ៣០,០០០-៥០,០០០ នាក់មានការងារមិនច្បាស់លាស់^២ ។ មានការកើនឡើងនូវការជួលកម្មករដែលមានកិច្ចសន្យាកំណត់ (កិច្ចសន្យាខ្លី និងកម្មករម្តងម្កាល) មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះការកាត់បន្ថយផលិតកម្មបណ្តាលឱ្យមានការកាត់បន្ថយម៉ោងធ្វើការ និងការធ្វើការបន្ថែមម៉ោងដែលនាំឱ្យប្រាក់ខែមធ្យមរបស់កម្មករកាត់ដេរធ្លាក់ចុះ^៣ ។

^១ បទបង្ហាញដោយឯកឧត្តម ចម ប្រសិទ្ធ ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងសន្និសីទស្តីពីនិទស្សន៍កម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៩ (ថ្ងៃទី ១២ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៩ នៅសណ្ឋាគារភ្នំពេញ) ។

^២ បទបង្ហាញដោយបណ្ឌិតកង ថ័ន្តតារាវត្ត លើប្រធានបទឧស្សាហកម្មកាត់ដេរកម្ពុជា ពេលជួបវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ : ការងារសមរម្យ និងស្ថិរភាព

^៣ ការពិភាក្សាក្នុងសិក្ខាសាលា ស្តីពីផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចមកលើកម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ ថ្ងៃទី ២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ នៅអង្គការការីតាសកម្ពុជា។

ភាពបាត់បង់ការងារគម្រោងកំហែងដល់ស្ថេរភាព និងលក្ខខណ្ឌការងាររបស់កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ

ក្នុងស្ថានភាពនេះមាននិយោជកមួយចំនួន បានព្យួរការងារ បិទរោងចក្រ មិនបានគិតគូរប្រាក់បំណាច់ផ្សេងៗ ទៅតាមច្បាប់ជូនកម្មករឡើយ ។ កត្តានេះ ធ្វើឱ្យកម្មករកាន់តែទទួលការលំបាកខ្លាំងឡើង មិនតែប៉ុណ្ណោះពួកគេថែមទាំងបញ្ឈប់ថ្នាក់ដឹកនាំសហជីព គំរាមកំហែង រីករំលែងជួបប្រទះជាមួយតំណាងកម្មករបួសសហជីព នៅពេលដែលមានបញ្ហាកើតឡើង ។

ជាងនេះទៅទៀតមានការប៉ុនប៉ងពីក្រុមនិយោជកដើម្បីឱ្យមានការកែប្រែច្បាប់ការងារមាត្រាទី៦៧ និង៧៣ ដើម្បីធ្វើការលុបបំបាត់ផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗរបស់កម្មករ-កម្មការិនី ព្រមទាំងសេរីភាពសហជីពក្នុងការតវ៉ា ។ ជារឿយៗវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចក៏ត្រូវបានលើកឡើង ដើម្បីទប់ស្កាត់ការទាមទាររបស់កម្មកររួម និងការរៀបបង្កើតឱ្យមានច្បាប់សហជីព ដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងសហជីពដែលតាមការពិតទៅបញ្ហាជាច្រើននាពេលកន្លងមកគឺបង្កឡើងដោយនិយោជកខ្លួនឯងដែលមិនបានអនុវត្តច្បាប់នោះទេវិញទេ ។

កញ្ញា តាយ សារាវុធ កម្មការិនីរោងចក្រកាត់ដេរ នៅខណ្ឌមានជ័យបានលើកឡើងថា “រោងចក្ររបស់ខ្ញុំមិនមានសហជីពកម្មករទេ ដូច្នេះមានពេលខ្លះថៅកែរោងចក្របានបង្ខំកម្មករឱ្យធ្វើការក្នុងលក្ខខណ្ឌការងារអាក្រក់” ។
បទសំភាសន៍ ជាមួយទស្សនាវដ្តីសេដ្ឋកិច្ចថ្ងៃនេះ ថ្ងៃទី០១ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

និកម្មភាពធ្វើអោយលទ្ធភាពកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជាឆ្លាក់ចុះ

ភាពបាត់បង់ការងារ ធ្វើឱ្យជីវភាពកម្មករ-កម្មការិនីរោងចក្រ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់កាន់តែធ្លាក់ដុនដាបទាបជាងមុន ជាពិសេសក្នុងកំឡុងពេលដែលពួកគាត់កំពុងប្រឈមនឹងផលវិបាកពីការឡើងថ្លៃម្ហូបអាហារ ទំនិញ និងសេវាកម្មផ្សេងៗដែលបន្តតាំងពីឆ្នាំកន្លងទៅរហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន ។

ក្នុងចំណោមកម្មករដែលបាត់បង់ការងារទាំងនោះ មានមួយចំនួនបានត្រលប់ទៅស្រុកកំណើត ខ្លះទៀតបានធ្វើការងារដែលប្រឈមមុខនឹងគ្រោះថ្នាក់នានា ខ្លះស្វែងរកការងារធ្វើក្នុងវិស័យកាត់ដេរ សេវាកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ។ ការងារធ្វើមិនច្បាស់លាស់ទាំងនោះ បានធ្វើឱ្យចំណូលរបស់ពួកគាត់ធ្លាក់ចុះជាបន្តបន្ទាប់ ហើយដែលមួយចំនួនបានបាត់បង់ចំណូលទាំងស្រុងតែម្តង ។

ក្នុងនោះដែរ កម្មករមួយចំនួនធំនៅក្នុងវិស័យកាត់ដេរ គឺជាអ្នកធ្វើចំណាកស្រុកពីតំបន់ជនបទកម្ពុជា ។ ជាធម្មតាពួកគេបានធ្វើប្រាក់ទៅផ្ទះដើម្បីជួយគ្រួសាររបស់ខ្លួន (៩០% នៃកម្មករទាំងនោះ) ។ យោងតាមការសិក្សាមួយរបស់វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDRI)^៤ ជាប្រាក់បន្ថែមលើប្រាក់ចំណូលរបស់គ្រួសារពួកគាត់នៅទីជនបទ ប្រាក់ធ្វើទាំងនេះត្រូវបានប្រើដើម្បីទ្រទ្រង់គ្រួសាររបស់ពួកគេពេញមួយឆ្នាំសម្រាប់ទិញស្បៀងអាហារ និងមធ្យោបាយផលិតកម្ម បង់ថ្លៃរៀនរបស់កុមារ សេវាថែទាំសុខភាពគ្រួសារ សងបំណុល ។ល។

ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពបាត់បង់ការងារ និងកម្រៃកាន់តែទាបរបស់កម្មករនៅក្នុងវិស័យនេះ មានន័យថាគាត់មិនមានលទ្ធភាពក្នុងការធ្វើប្រាក់ទៅផ្ទះដូចមុនទេ ដូច្នេះក្រុមគ្រួសារគាត់មានប្រាក់ចំណូលកាន់តែតិចសម្រាប់ទូទាត់ចំណាយនានា ។ គួបផ្សំនឹងអតិផរណាបច្ចុប្បន្ន អ្នកទាំងនោះ ក៏ដូចជាក្រុមគ្រួសារគាត់បានបង្ខំចិត្តកាត់បន្ថយកាន់តែខ្លាំងនូវចំណាយលើម្ហូបអាហារប្រចាំថ្ងៃ និង សេវាសុខភាពដែលជាតម្រូវការជាមូលដ្ឋានរបស់គាត់ ។ ទាំងនេះអាចប៉ះពាល់ដល់

^៤ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDRI) កម្ពុជា ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍ លេខ ១២ តុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ ។

ការព្រួយបារម្ភ និង សំណូមពរ៖ ផលប៉ះពាល់នៃការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកមកលើកម្មករ-កម្មការិនីរោងចក្រកាត់ដេរនៅកម្ពុជា 2

សុវត្ថិភាពចំណីអាហាររបស់ពួកគាត់ ហើយដែលអាចធ្វើពួកគាត់ប្រឈមមុខនឹងភាពអត់ឃ្លាន និងជំងឺផ្សេងៗកាន់តែខ្លាំងឡើង ជាពិសេសក្នុងពេលដែលគាត់មិនមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ចំណាយលើសេវាសុខភាព។ គាត់ទំនងជាត្រូវលះបង់ចំណាយនានា ដូចជាលើការអប់រំ និងសុខភាពជាដើមថែមទៀតផង ។ លុក ឡុង ជាភូមិការិនីរោងចក្រកាត់ដេរនៅខណ្ឌមានជ័យបានឱ្យដឹងថា “វិធីដែលល្អបំផុតសំរាប់ខ្ញុំដើម្បីសន្សំលុយ គឺខ្ញុំត្រូវកាត់បន្ថយការចំណាយទៅលើអាហារ ប៉ុន្តែខ្ញុំមានការបារម្ភចំពោះសុខភាពរបស់ខ្ញុំណាស់ ព្រោះឥឡូវខ្ញុំស្រកទំងន់ពី ៥៦ គីឡូក្រាម មកត្រឹម ៤៨ គីឡូក្រាម ប៉ុណ្ណោះ ” ។ កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះទៅទៀត មានកម្មករមួយចំនួនបានខ្ចីបំណុលគេនៅពេលដែលគាត់ចាយប្រាក់សន្សំរបស់គាត់អស់ ដោយមានសង្ឃឹមថាពួកគាត់នឹងអាចសងបំណុលនោះវិញ នៅពេលរកការងារធ្វើបានក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះ ដោយសារប្រាក់ផ្ញើទាំងនេះត្រូវបានក្រុមគ្រួសាររបស់កម្មករដែលនៅទីជនបទភាគច្រើនប្រើសម្រាប់សងបំណុល បន្ទាប់ពីចំណាយលើម្ហូបអាហារ មធ្យោបាយផលិតកម្ម និងចំណាយសង្គម (រួមមានរៀបចំពិធីមង្គលការ និងបុណ្យទាន) ដូច្នេះ នៅពេលដែលកម្មករ-កម្មការិនី មិនមានលទ្ធភាពក្នុងការធ្វើប្រាក់មកផ្ទះទេគ្រួសារ របស់គាត់អាចប្រឈមមុខនឹងបំណុលកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាងមុន ហើយដែលអាចឈានដល់ការរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិ បើសិនជាក្រុមគ្រួសារគាត់មិនមានលទ្ធភាពក្នុងការសងបំណុលឱ្យទាន់ពេលវេលាទេនោះ ។

“ ចាប់ពីដើមឆ្នាំ២០០៩មក ខ្ញុំមិនអាចរកចំណូលបានទាល់តែសោះ ហើយក៏មិនអាចធ្វើប្រាក់ទៅផ្ទះដូចកាលពីមុនដែរ ។ ខ្ញុំបានចំណាយអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងទៅលើម្ហូបអាហារ ខណៈពេលដែលខ្ញុំមិនមានចំណូលអ្វីសោះ ។ដោយសារឪពុកម្តាយខ្ញុំក្រ គាត់មិនអាចជួយឧបត្ថម្ភខ្ញុំបាន ដូច្នេះក្នុងពេលបន្តរកការងារធ្វើនៅទីនេះ ខ្ញុំត្រូវខ្ចីប្រាក់មិត្តភក្តិ ។ ប្រសិនបើខ្ញុំមិនអាចរកការងារបានទេនោះ បំណុលដែលខ្ញុំមាននឹងកាន់តែច្រើនឡើងៗ ” ។

នេះជាសម្តីសំដីរបស់អតីតកម្មការិនី ដុន ហាច រស់នៅម្តុំទីក្រុងរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងបទសំភាសន៍ ជាមួយទស្សនាវដ្តីសេដ្ឋកិច្ចថ្ងៃនេះ ថ្ងៃទី០១ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ។

កត្តាទាំងអស់នេះបញ្ជាក់ឱ្យដឹងថានៅពេលដែលប្រាក់ចំណូលរបស់កម្មករ ក៏ដូចជាគ្រួសារគាត់ធ្លាក់ចុះ ពួកគាត់មួយចំនួនត្រូវបានរុញច្រានឱ្យធ្លាក់ចូលទៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ឬមួយគ្រួសារដែលក្រស្រាប់នោះនឹងជួបប្រទះនូវភាពក្រីក្ររ៉ាំរ៉ៃកាន់តែខ្លាំងឡើង ។

សំណូមពរ

កន្លងមកយើងសង្កេតឃើញថា ដើម្បីដោះស្រាយទៅនឹងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានព្យាយាមប្រឹងប្រែងជួយដោះស្រាយនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដូចជា រៀបចំអោយវត្តជំនាញខ្លីៗសំរាប់កម្មករ-កម្មការិនី ដែលគ្មានការងារធ្វើ ការអនុគ្រោះពន្ធ និងការលើកទឹកចិត្តទៅដល់អ្នកវិនិយោគទុនជាដើម ។ ពួកយើងទទួលស្គាល់ នូវការខិតខំប្រឹងប្រែងនេះ ។ យ៉ាងណាមិញ ក្នុងនាមសង្គមស៊ីវិលធ្វើការទៅលើវិស័យការងារនេះ ពួកយើងសូមដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាល និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនូវសំណូមពរមួយចំនួន ដោយការសំណូមពរនេះត្រូវបានធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីមានការពិភាក្សាក្នុងវេទិកាស្តីពីផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចជាមួយកម្មករ-កម្មការិនី ទាំងក្នុង និងក្រៅប្រព័ន្ធកន្លងមក ។

រដ្ឋាភិបាល

- ផ្តល់ប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គម ដូចជា សេវាសុខភាពមិនបង់ថ្លៃ វិបង់ថ្លៃទាប ផ្តល់ស្បៀង ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ ថវិកាសង្គ្រោះ ដល់កម្មករ-កម្មការិនីរោងចក្រ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ដែលជាជនងាយរងគ្រោះ ក្នុងកំឡុងពេលកម្ពុជារងផលប៉ះពាល់វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនេះ ។
- ការបង្កើននិងការកែលម្អការចំណាយលើប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គម គឺជាវិធានការបន្ទាន់ដើម្បីការពារប្រជាជន ក្រីក្រ និងក្រុមប្រជាជនងាយរងគ្រោះ ។ ហេតុដូច្នេះ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណឱ្យបានលឿននូវក្រុមប្រជាជន ទាំងឡាយដែលរងគ្រោះខ្លាំងជាងគេពីវិបត្តិ និងការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវយន្តការនិងកម្មវិធីនៃប្រព័ន្ធ សុវត្ថិភាពសង្គមមានស្រាប់ នឹងអនុញ្ញាតឱ្យមានការធ្វើអន្តរាគមន៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។
- លុបបំបាត់នូវការបញ្ឈប់ការព្យួរ និងការគំរាមកំហែងផ្សេងៗដល់តំណាងសហជីពកម្មករ ។ សំណូមពរ រាជរដ្ឋាភិបាល ដាក់កំហិតដល់និយោជកដែលបានបញ្ឈប់ថ្នាក់ដឹកនាំសហជីព និងមិនបានបើកលុយឱ្យកម្មករ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ ។
- ពង្រឹង និងអនុវត្តច្បាប់វិនិយោគដោយតម្រូវឱ្យនិយោជកដង្កល់ប្រាក់សមល្មមសម្រាប់បង់ឱ្យកម្មករនៅពេលរោង ចក្របិទទ្វារឈប់ធ្វើអាជីវកម្ម ។
- ពិនិត្យឡើងវិញក្នុងការកែប្រែច្បាប់មាត្រា៦៧ និង៧៣ ដែលមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានចំពោះក្រុមកម្មករ ។
- សូមឱ្យរដ្ឋាភិបាលបង្កើតតុលាការការងារឯករាជ្យ និងតម្លាភាពមួយសំរាប់ដោះស្រាយវិវាទការងារឱ្យបាន យុត្តិធម៌ ។
- ផ្តល់ដីសម្បទានសង្គមកិច្ចដល់ប្រជាជនដែលគ្មានដី រឺបាត់បង់ដីធ្លី ជាពិសេសប្រជាជនរស់នៅទីជនបទ ដើម្បីឱ្យពួកគាត់អាចមានលទ្ធភាពធ្វើកសិកម្ម ហើយក៏អាចផ្តល់ឱកាសឱ្យកម្មករដែលបាត់បង់ការងារធ្វើ មានមុខរបរនៅពេលដែលពួកគាត់ត្រលប់ទៅស្រុកកំណើតវិញ ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍

- បង្កើនជំនួយឥតសំណងពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ទៅលើវិស័យការងារដោយមិនភ្ជាប់ជាមួយលក្ខខណ្ឌ ។
- ជួយឧបត្ថម្ភក្នុងការផ្តល់ប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គម ដូចជា សេវាសុខភាពមិនបង់ថ្លៃ វិបង់ថ្លៃទាប ផ្តល់ស្បៀង ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ ផ្តល់ថវិកាសង្គ្រោះសំរាប់ជួយកម្មករ និងក្រុមគ្រួសារដែលរងផលប៉ះពាល់នេះ ។

ស្ថាប័នឯកជន

- ស្នើរោងចក្រឱ្យរៀបចំកញ្ចប់ថវិកាសំរាប់ការទូរទាត់ប្រាក់បំណាច់ផ្សេងៗនៅពេលរោងចក្របិទទ្វារ ។
- សំណូមពរម្ចាស់ផ្នែកសញ្ញាត្រូវចូលរួមក្នុងការទទួលខុសត្រូវពេលដែលរោងចក្របិទទ្វារដើម្បីឆ្លើយតបនឹង គោលការណ៍ក្រុមសីលធម៌របស់ខ្លួន ។
- ក្នុងអំឡុងពេលមានបញ្ហា និងវិបត្តិកើតឡើង ម្ចាស់ផ្នែកសញ្ញាត្រូវរកវិធីសាស្ត្រផ្សេងដើម្បីចូលរួមក្នុងការដោះ ស្រាយបញ្ហា ជំនួសឱ្យការគម្រាម រឺដាក់កំហិតទៅម្ចាស់រោងចក្រដោយការបញ្ឈប់ការបញ្ជាទិញ ។

- ស្នើសុំប្រើប្រាស់ប័ណ្ណវត្ថុឱ្យផ្តល់ឥណទានដែលមានការប្រាក់ទាបបំផុត និងមិនមានការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិពីប្រជាជន ពិសេសគ្រួសារកម្ពុករ ក្នុងកំឡុងពេលមានវិបត្តិនេះ ។